

Eräs rosvo-juttu

Suurlakon jälkeisiltä ajoilta.

Suurlakkoa lähinnä seuraavina vuosina puhkesi Suomessa lakkoja niin runsaasti, että tuskinpa oli montakaan sellaista, vähäistäkään työpaikkaa, ettei edes pientä lakkoa olisi tehty. Ne olivat heräävän työväestön ensi yrityksiä parempien olosuhteiden saavuttamiseksi ja välttämättömiä, sillä yleensä oli, melkeinpoikkeuksetta kaikilla työaloilla, pitkät työpäivät ja kehnot palkat.

Mutta kun ei oltu vielä totuttu kaikkialla järjestyneisiin työtaistelutapoihin, oli luonnollista, että joissakuissa lakkotapauksissa käytettiin väkivaltakeinojakin työnantajien masentamiseksi. Harvemmin kuitenkin itse lakkolaiset olivat väkivallan tekijöinä. Sellaisina toimivat melkein kaikkialla entiset "aktivistit". Useat lukijoista tietänevät, että osa Suomen herraskaisista järjesteli Bobbrikoffin aikana salaisia n. s. "aktiivisen vastarinnan yhdistyksiä", joiden tarkoituksena oli kaikin keinoin vastustaa venäläisen hallitusvallan sortotoimenpiteitä Suomessa. "Jäseniksi" näihin yhdistyksiin rupesi suureksi osaksi sellaista väkeä, joka tuskin tiesikään, mitä tarkotusta varten yhdistys oli olemassa, ja jos tiesikin, niin vähän välitti muusta, kunhan sai luvattun palkan. Ja kun näiden yhdistysten järjestäjinä ja suosijoina — harvemmin jäseninä — oli varakkaita herrasmiehiä, jotka syytivät niiden hyväksi liikoja rahojaan, saivat "jäsenet" melkoisen runsaita palkkioita — melkeinpä mitään varsinaista työtä tekevä.

Mutta sitten tuli suurlakko ja teki tällaiset yhdistykset herraskaisille tarpeettomiksi ja "jäsenet" menettivät hyvätuloisen ja helppotuisen "elinkeimon".

Kaikille "aktivisteille" ei näet valtaansaapyyt porvaristo kyennyt hommaamaan leipäpaikkoja, vaikka sitä yrittikin. Sitenpä moni rupesi itse yrittämään päästä äkkiä rikkaaksi. "Aktivistit" olivat saaneet opetuksen, että ryssää vastaan "taistellessa" on lupa käyttää "keinoja mitä hyvänsä". Nyt nämä leipäpaikkoja vaille jääneet sovelluttivat tämän oppimansa menettelytavan sellaiseksi, että "keinoja mitä hyvänsä" sopii käyttää missä ja ketä vastaan tahansa. Yksi osa heistä, niinkuin jo mainittiin, ryhtyi "auttamaan" lakkolaisia sellaisilla paikkakunnilla, missä järjestötoiminta oli vielä tuntematonta, toinen osa rupesi suoranaisella rosvouksella itseään elättämään, muodostaen useampia rosvokoplia.

Niinä aikoina Suomessa olleet ja täälläkin sanomalehtiä seuranneet henkilöt muistavat, miten useissa paikoin, erikoisesti itä-Suomessa, tapahtui tuhkatihedään tällaisten rosvokoplien tihutöitä, rosvouksia, murhia y. m. Ja kun syrjäpaikkakuntien lakkopaikoilla silloin tällöin tehtiinkin väkivaltatyö, vallitsi työnantajapiireissä yleensä kaikilla lakkopaikoilla pelko sellaisten tapahtumisesta.

* * *

Petäjälahden sahalla eräässä itä-Suomen pitäjässä oli niyös niihin aikoihin lakko. Sitä oli yritetty sopia, mutta kun kummaltakaan puolelta ei hituistakaan peräydytty vaatimuksista, ei sovintoa ollut syntynyt. Sahan isännistö oli koettanut haalia lakonrikkureita,

mutta oli siinä huonosti onnistunut. Lakkolaiset olivat näet suurimmaksi osaksi paikkakunnalla jo kolmisen vuotta toimineen työväenyhdistyksen jäseniä ja jonkun verran järjestötoimintaan tottuneina kykenivät selostamaan paikkakuntalaisille lakkonsa merkityksen, niin ettei sieltä rikkureita saatu, ja kun toisille paikkakunnille oli lähetetty kieltoja lakonalaiselle työmaalle saapumisesta, oli sekin vaikuttanut.

Työläiset olivatkin voitostaan varmoja, sitäkin suuremmalla syyllä, kun leipähuolet eivät liäksi ahdistelleet. Heidän joukossaan oli näet muutamia nuoria miehiä, jotka olivat olleet enemmän yhdistystoiminnassa kaupunkipaikoissa ja siten kykenivät toimimaan hyväohjelmaisia iltamatilaisuuksia, joissa maalaisväestö kävi pitkienkin matkojen päästä. Niistä saadut tulot olivat hyvänä apuna lakkolaisille.

— — —

Oli eräs pimeänhämmärä syksyinen lauantai-ilta. Lakkolaiset olivat taas iltamapuuhissa. Kalle Kero, nuori, innokas lakkolainen, oli käynyt läheisessä pikkukaupungissa noutamassa kaikenlaisia iltamatarpeita, joita oli useampia paketteja. Paluumatkalla kulkiessaan sahan isännöitsijän asunnon ohitse päätti hän käydä kysäsemässä, tuleeko isännöitsijän palvelijatar, Elli Alkunen, johon hän oli hiljattain tutustunut, iltamaan.

— — —

Isännöitsijän luona on vieraita. Pitäjän nimismies ja kaupungin poliisikomisarius olivat kutsutut neuvottelemaan tärkeän asian vuoksi. Isännöitsijälle oli joltakin salaperäiseltä taholta kerrottu, että joku rosvokopla uhkaa hänen henkeään. Sen takia oli ryhdyttä-

vä varokeinoihin. Totilasien ääressä neuvottelevat herrat ja siinä ohella tulee puheenalaiseksi viimeaikaiset rosvoukset. Komisarius on parhaillaan kertomassa eräästä kiinnijoutuneesta rosvosta, joka oli "erikoiskeinoilla" saatu ilmaisemaan rikoskumppaninsa. Silloin kuuluu yht'äkkiä askelten kopinaa eteisessä...

Isännöitsijä, joka on todellisesti kauhuissaan, luo pelokkaan, apua rukoilevan katseen vieraisiinsa. Nämä, jotka eivät heti tajua isännöitsijän kauhua, joutuvat ymmälle.

— Siellä... niitä... nyt... on ... — saa isännöitsijä kuiskatuksi.

Nyt pelästyvät vieraatkin. Komisarius saa kuitenkin vähitellen rohkeutta. Hän kaivaa revolverin taskustaan ja kuiskaa toisille:

— Meidän täytyy kiirehtiä. Kun yllätämme heidät aavistamatta, voimme heidät karkottaa, vaikka heitä olisi suurempikin joukko.

Nimismies ja isännöitsijäkin tointuvat. Revolverit ojennettuina ryntäävät herrat kolisten ja meluten eteiseen. Komisarius laukaisee parikin kertaa, samoin nimismies. Ja eteisestä lähtee mies hirmuista vauhtia juosten, kadoten pimeään, ennenkuin hyvin syötetyt herrat ehtivät hänen peräänsä. Umpimähkään ampuilevat he kuitenkin revolverinsa tyhjiksi ja siten palaavat eteiseen. Sinne kerääntyy kauhistunutta talonväkeä ja naapureita. Näille kerrotaan kamalasta rosvousyrityksestä. Toimitetaan tarkastus. Yläkertaan johtavan rappukäytävän vierustalla huomataan epäilyttävän näköinen paketti. Kukaan ei halua sitä lähestyä. Kaikkien ajatuksissa kiertelee ajatus:

— Jos siinä on jonkinlainen helvetinkone...?

Käärepaperinakin kun on sosialistilehti!

Näkyvät kaupungin sosialistilehden otsikko "Kansan lippu" aivan selvästi paketin päällä.

Tuskallista jännitystä kestää parisen minuuttia. Vihdoin päättää komisarius panna henkensä alttiiksi. Varovasti ottaa hän paketin. Hengähtämättä seurataan sen avusta. Käärepaperin sisältä ilmaantuu pahvilaatikko ja siellä — pääsylippuja lakkolaisten iltamaan!

On tarpeetonta kuvata herrojen noloa asemaa. He olivat, sananmukaisesti, niinkuin puulla päähän lyöjiä.

Mutta oli laatikossa muutakin. Kuitti, josta kävi selville, että Kale Kero oli maksanut liput. Mitä sillä miehellä oli täällä tekemistä? Lähetetään hakemaan Keroa. Hän tavataan asunnostaan juuri kertomassa kummallisimmasta tapauksesta elämässään ja ihmettelemässä sitä etteivät kuulat sattuneet, vaikka niitä vinkuen lentelikin ympärillä.

Eteisessä on lausuttu jos jonkinlaisia arveluja Keron aikeista. Kun hän tulee paikalle, alkaa nimismies kuulustelun. Kero kertoo kaupunkimatkinsa ja kuinka hän tullessaan aikoi tulla Elliltä kysymään, lähteekö tämä iltamaan. Mutta kun hän ei ollut ennen käynyt isännöitsijän asunnolla, — oli tavan-

nut Elliä vaan kylällä ja iltamissa, — olikin hän epähuomiossa tullut väärään eteiseen ja ennenkuin tarkemmin ehti katsoa ympärilleen, olivat herrat tulleet revolverineen ja silloin tuli hänelle kiire lähtö.

Kero oli tunnettu yleensä siivoksi mieheksi ja kun Elli puolestaan selitti seurustelleensa hänen kanssaan, oli hänen kertomuksensa uskottava. Sitäpaitsi olivat herrat pyssyineen hyökänneet hänen päälensä, niin että heillä oli kyllin syytä saada asia "villasella painetuksi". Erikoisesti kiellettiin jokaista läsnäollutta tapahtumasta kertomasta, etteivät sosialistilehdet saisi irvistelyn aihetta. Keroakin sen lupasi, kun isännöitsijä vakuutti ryhtyvänsä puuhaamaan lakon lopettamista lakkolaisia tyydyttävästi, sanoen kyllästyneensä alituisessa pelossa olemiseen.

Kero ei kylläkään tapahtumasta kertonut, mutta joku toinen oli saanut siitä vihiä ja joku päivä myöhemmin oli "Kansan lipussa" pakinapalananen, jossa asia kerrottiin, vaikka tapahtumapaikkaa ei mainittukaan.

Ja puolisen vuotta myöhemmin kyhäsi muuan sosialistinen sanomalehtineekeri siitä pikkunäytelmän, joka mm. esitettiin Petäjälähdessä työväenyhdistyksen iltamassakin.

—nta.

